
Serie: Op de groei

In de serie 'Op de groei' komen uiteenlopende aspecten van de religieuze opvoeding – van voor de geboorte tot na de pubertijd – aan de orde. De naam van de serie duidt zowel op de groei van het kind als op de groei die de opvoeder zelf gaandeweg doormaakt. Paul-Philippe Stevens opent de nieuwe serie met een bijdrage over verwachting en zwangerschap

Verwachting: de achting voor het leven

door Paul-Philippe Stevens (geestelijke, gemeente Antwerpen)

Bij het in verwachting zijn hoort in de eerste plaats het je verheugen op en het verlangen van de ouders naar een kind, ondanks het feit dat een zwangerschap niet altijd rozengeur en maneschijn is. Het kind zal, zoals tijdens de doop gezegd wordt, vanuit de 'geestgemeenschap in de aardegemeenschap' worden ontvangen, in de eerste plaats door de familie. Dit kleine wezen, waarmee een individualiteit is verbonden, wordt aan de ouders toevertrouwd. Zij nemen zo een taak op zich, een dienende taak. Het Latijnse woord *famus*, dat in het woord familie verborgen ligt, betekent ondermeer ook: dienen.

Drempelervaringen

De komst van een kind is een groots gebaar van de geestelijke wereld. Want in ieder kind dat op aarde geboren wordt, kun je een

openbaring van goddelijk geestelijke wereldorde waarnemen: hoe God scheidt in de wereld. Het kan gevoeld worden als een offer van de hemelse hiërarchieën aan de mens, een omgekeerd altaar waar de genade vanuit de wereld van de geest naar de aarde toestroomt. Het kind in wording is een heilig raadsel (Rudolf Steiner in 'Der pädagogische Wert der Menschenerkenntnis', GA 310, 7 juli 1924). Dit geldt voor zowel voor als na de geboorte.

Zwangerschap en bevalling brengen drempelervaringen met zich mee. Geboorte en dood liggen dicht bij elkaar, dat kan iedereen die hiervan al eens getuige was bevestigen. Een zwangere vrouw is menigmaal omstraald door een hemelse glans. Bij een pasgeboren kindje kun je de indruk hebben, dat je in zijn ogen een stukje hemel kan zien. Om een stervende hangt een soortgelijke

'Annunciatie'. Melozzo da Forlì (1438-1494).
Fresco in het Pantheon Rome

De moderne tijd

Tegenwoordig wordt bij zwangerschap veel medische techniek toegepast. Je hoeft alleen maar aan een echografie te denken. Ouders laten vaak aarzelend het papiertje met de zwart-witte schakeringen zien: dit is ons kind, onze dochter, onze zoon! Het geboorteprocés wordt tegenwoordig minder als mysterie beleefd. We kunnen al lang van tevoren te weten komen welk geslacht ons kind zal hebben. En niet alleen dat; door bijvoorbeeld vruchtwaterpunctie worden erfelijke ziekten en gebreken aan de vrucht vastgesteld.

Wat doen we met deze informatie, wat doen wij met 'het heilige raadsel' dat een ongeboren kind letterlijk is? Grijp je dan in het lot van dit kind in of breek je de zwangerschap voortijdig af? Er rijzen in zo'n geval talloze vragen en ouders kunnen daardoor in nood raken. Dit vergt veel moed, maar ook vertrouwen.

Hoe kun je je zo openen dat je onafhankelijk van de moderne middelen – die zeker ook hun zinvolle bijdrage leveren – ontvankelijker wordt voor de geest? En wat kun je er aan doen om de groeiende vrucht vanuit de aardewereld zo goed mogelijk te begeleiden?

Een ritmisch leven en gezonde voeding zijn belangrijk. Want meer dan ons lief is worden we door de buitenwereld met schadelijke invloeden geconfronteerd. Het kan je bij-

glans: het is als het gouden licht op een stralende herfstdag. De ogen weerspiegelen het loslaten van de aarde en het verruimen van de blik voor de geest. In beide gevallen krijg je een indruk van de eeuwige individualiteit van de mens. Tussen het afdalen door de poort van het leven en het terugkeren door de poort van de dood naar 'het geboorteland van de geest' (zoals dat tijdens het begrafenisritueel wordt uitgesproken), ontwikkelt zich ons leven op aarde.

voorbeeld verontrusten dat je dagelijks aan straling bent blootgesteld. Uit recent onderzoek bleek, dat zwangere vrouwen die met een mobiele telefoon bellen, meer kans hebben om een kind met gedrags- en emotionele problemen te krijgen. "De helft van de wereldbevolking bezit al een mobieltje. Dit heeft tot gevolg dat een breed verbreide genetische schade de toekomst van de gehele mensheid bedreigt", aldus prof. dr. Andrew Goldsworthy van het Imperial College in Londen. Wat kunnen wij hier concreet tegenover plaatsen? Hoe kunnen ouders op een bewuste manier met de zwangerschap omgaan en hun kind leren 'aanvoelen'?

Opvoeding en idealen

De drie idealen volgens de opvoedkunst van Rudolf Steiner lichten als drie zuilen op: waarheid, schoonheid en goedheid. Het zijn de idealen die wij mensen met onze drie zielenkrachten denken, voelen en willen kunnen verbinden. Wat deze idealen doet opbloeien, dat is de liefde als verbindende kracht.

In de eerste plaats betekent dit, dat we enthousiast zouden moeten worden voor wat waar is, dat je een rein geweten nastreeft (waarheid). Ten tweede dat we aandacht, eerbied en zorgzaamheid opbrengen voor de dingen om ons heen (schoonheid). En ten derde dat we de wil ontwikkelen om in alle omstandigheden het goede te willen volbrengen en dankbaar en geïnteresseerd ten opzichte van het leven te zijn (goedheid). Deze kwaliteiten staan voor een religieuze levenshouding. Het is het christelijke principe dat ons leven kan dragen. Door deze idealen na te streven, straalt je uit wat positief op je omgeving inwerkt. Op groeiende kinderen spiegelen zich hieraan en kunnen zich hieraan 'oprichten'. Zou dit een tegenwicht kunnen zijn voor de elektronische straling?

Tijdens de zwangerschap kan het ongeboren kind hierdoor beïnvloed worden, vooral

door de moeder die een steeds inniger band met het kind krijgt. Ondanks de lichamelijke inspanning die van de moeder geveerd wordt, is het de vreugde, het groeiende vertrouwen en de liefdevolle band die dragend worden, wanneer ouders dit wezen met eerbied begeleiden. Het leven met gebed en cultus kan hierbij een hulp zijn. Enkele gebeden van Rudolf Steiner (uit *Spreuken, gedichten en liedjes voor kinderen*. Uitg. Christoffor Zeist) die vrouwen tijdens en na hun zwangerschap zouden kunnen begeleiden zijn bijvoorbeeld:

*Mogen licht en warmte
van de goddelijke wereldgeest
mij inhullen.*

Voor de geboorte:
*En de ziel van het kind
zij mij gegeven
naar Uw wil
uit de werelden van de Geest.*

Na de geboorte:
*En de ziel van het kind
zij door mij geleid
naar Uw wil
in de werelden van de Geest.*

Wat ook een hulp voor moeder en kind kan zijn, is de Sixtijnse Madonna van Rafaël. De moeder kan dagelijks naar die afbeelding kijken en na de geboorte ook samen met haar kind.

Invloed van de stem en van muziek

Op de stem van de moeder, die door het vruchtwater en vooral door het bekken en de ruggengraat wordt versterkt, reageert de foetus al vanaf drie à vier maanden voor de geboorte met duidelijke bewegingen. De wetenschappers Schwartz en Ritchie ('Music therapy & medicine'. American Music Therapy Association, 1999) zijn van mening dat de ritmische hartslag, de bloedstroom en de stem van de moeder gevoelens van zekerheid, geborgenheid en veiligheid

geven en dat daardoor de foetus zich een aangeboren vaardigheid verwerft: "Informatie en emotie die slechts in één toon of één woord verborgen ligt, zoals gevoelens van liefde, zorgzaamheid (*emotional wisdom*) stromen op deze wijze naar het kind toe".

Sommige vrouwen hebben een voorliefde voor het lezen van sprookjes of gedichten. Ook de positieve werking van muziek op ongeborenen is bewezen: het werkt harmoniserend. Door de muziek wordt een extra omhulling aan het kind geschonken, die vooral werkzaam is wanneer de moeder zelf zingt. Wiegeliedjes die tijdens de zwangerschap regelmatig gezongen worden, kunnen na de geboorte een zeer rustgevende werking op huilende baby's hebben.

Ook muziektherapie schept vele mogelijkheden. Dat muziek een intensieve werking op het gehoor van het ongeboren kind heeft, wordt duidelijk aan de volgende

voorbeelden. Een Amerikaanse dirigent wiens moeder celliste was, kende alle cello-stemmen van grote werken uit zijn hoofd, omdat hij ze al in de baarmoeder gehoord had. Een operazangeres van wie het eerste kindje tijdens de geboorte een hartstilstand kreeg, begon uit volle borst te zingen waardoor het hartje weer begon te slaan. Een andere moeder was in een soortgelijke situatie en riep: Vertrouwen, vertrouwen! waardoor het hartje ook weer begon te kloppen.

In Oost Afrika is er een stam waar een kind zich aankondigt, wanneer de aanstaande moeder voor de eerste keer aan een kind denkt. Zij gaat dan alleen onder een boom zitten en luistert naar haar hart of zij het lied van het kind kan horen. Hoort zij het, dan keert zij terug naar haar dorp en zingt het de aanstaande vader voor. Bij de conceptie zingen zij het lied en nodigen het kind uit om in te stemmen. Later zingen zij het kind toe

dat in de baarmoeder groeit. Ook de vroedvrouwen van het dorp leren het lied kennen, zodat zij het kind bij de geboorte kunnen toezingen. Na de geboorte leert het hele dorp het lied. Telkens wanneer het kind onrustig is of zich bezeert, wordt dit lied gezongen, het schenkt rust en vertrouwen. Op het sterfbed zingt de familie het lied een laatste keer.

Kinderen kondigen zich aan

Het innerlijk luisteren naar wie geboren wil worden en het bewust scheppen van rustpunten in ons dagelijks leven maken ver-

wachtende ouders meer ontvankelijk voor de geest. Er zijn ouders die van hun kind dromen (zie het boek: 'Gespräche mit Ungeborenen' door D. Bauer e.a., Uitg. Urachhaus). Na de geboorte herkennen ze het kind zoals ze het in hun droom hebben gezien. Ook horen ze vaak de naam. Andere ouders beschrijven de ontmoeting met een engel en hoe deze hun kind naar de aarde draagt. De geestelijke wereld kondigt zich aan met een veelheid van beelden en stemmen. Zo wordt duidelijk dat in het woord verwachting tegelijkertijd ook de achting verborgen ligt.

Altijd van de zon

Een vijfjarig kind zegt, kort na een ernstige longontsteking met hoge koorts, tegen zijn moeder: "Mam, weet je, als je in de hemel bent, dan bent je van licht, licht van de zon, net als de engelen. Maar hier op de aarde ben je van kracht van de zon. Want dat zeggen jullie toch altijd, dat je kan groeien van brood of van een appel, omdat daar de kracht van de zon in zit. Nou, moet je kijken hoe 'n sterke armen ik heb! Als je geboren wordt, dan word je van licht tot kracht. En als je sterft, dan word je van kracht tot licht. Zo gaat dat. En weet je hoe ik d'r aan kom? Ik heb dat helemaal zelf bedacht. En jij hoeft er niks van te zeggen of het waar is, want ik weet dat helemaal zelf."

Wanneer u een ervaring uit de religieuze opvoeding van uw (klein)kind wilt delen met de lezers van 'In beweging', stuur uw bijdrage (max. 200 woorden) dan naar het redactieadres, zie binnenzijde vooromslag.